

रेभसूनू काश्यपौ। पवमानः सोमः। अनुष्टुप्

अभी नवन्ते अद्रुहः प्रियमिन्द्रस्य काम्यम्। वत्सं न पूर्वं आयुनि जातं रिहन्ति मातरः ॥ ९.१००.०१

अद्रुहः- द्रोहभावनारहिताः। मातरः- आपो मूलशक्तिधाराः। इन्द्रस्य- परमेश्वरस्य। काम्यम्- कमनीयम्। प्रियम्- प्रेमपात्रं रसम्। पूर्वं आयुनि- प्रथमे वयसि। जातम्- उत्पन्नम्। वत्सं न- शाबमिव। रिहन्ति- वात्सल्येनानुभवन्ति ॥१॥

पुनान इन्द्रवा भर सोमं द्विबर्हसं रयिम्। त्वं वसूनि पुष्यसि विश्वानि दाशुषो गृहे ॥ ९.१००.०२

पुनानः- शोधकः सन्। इन्द्रो- क्लेदनशील। सोम- रस। द्विबर्हसम्- अभ्युदयनिःश्रेयसात्मिकाम्। रयिम्- संपदम्। आ भर- आहर। दाशुषः- दातुः। गृहे- सदन। विश्वानि वसूनि- सर्वाः संपदः। त्वम्। पुष्यसि- पोषयसि ॥२॥

त्वं धियं मनोयुजं सृज वृष्टिं न तन्यतुः। त्वं वसूनि पार्थिवा दिव्या च सोम पुष्यसि ॥ ९.१००.०३

तन्यतुः- विस्तारकरो मेघः। वृष्टिं न- वर्षामिव। त्वम्। मनोयुजम्- मनःसमाधानकरीम्। धियम्। सृज। त्वम्। सोम- रस। पार्थिवा- भौमानि। दिव्या- दिव्यानि। वसूनि च- धनानि च। पुष्यसि- पोषयसि ॥३॥

परि ते जिग्युषो यथा धारा सुतस्य धावति। रंहमाणा व्यश्वयं वारं वाजीवं सानसिः ॥ ९.१००.०४

जिग्युषः- जिगीषायुक्तस्य। यथा। तथा। सुतस्य- निष्पन्नस्य। ते- तव। रंहमाणा- गतिशीला। धारा। वारं व्यव्ययम्- वरणीयम्। सरणशीलरसस्य स्वस्थान एव रक्षाकरमुपलब्धिस्थानमित्यर्थः। रसव्यञ्जकम्। रसस्य प्रवेशस्थानम्। रसतत्त्वस्य सुलभतया अवगमसाधनभूतम्।

रसार्थाचनसाधनभूतम् । रसक्रियम् । रसावाप्तिसाधनभूतम् । रसावरणम् । रससंभक्तारम् ।
रसवर्धकम् । प्रतीकम् । सानसिः- संभजनशीला सन् । धावति- सरति ॥४॥

क्रत्वे दक्षाय नः कवे पवस्व सोम धारया । इन्द्राय पातवे सुतो मित्राय वरुणाय च ॥ ९.१००.०५

क्रत्वे- सत्सङ्कल्पाय । दक्षाय- सामर्थ्याय । नः- अस्मदर्थम् । कवे- क्रान्तदर्शिन् । सोम- रस ।
धारया । पवस्व- क्षर । पातवे- अनुभूतये । सुतः- निष्पन्नः सन् । इन्द्राय- ईशनाधिदैवताय ।
मित्राय- स्नेहाधिदैवताय । वरुणाय च- ऋताधिदैवताय च । पवस्व ॥५॥

पवस्व वाजसातमः पवित्रे धारया सुतः । इन्द्राय सोम विष्णवे देवेभ्यो मधुमत्तमः ॥ ९.१००.०६

सोम- रस । इन्द्राय- ईशनाधिदैवताय । विष्णवे- व्यापनशीलाय परमात्मने । देवेभ्यः- अन्येभ्यो
द्योतनशीलेभ्यः । मधुमत्तमः- अत्यन्तमधुरः सन् । वाजसातमः- हव्यसंभक्ता सन् । सुतः-
निष्पन्नः । पवित्रे- शोधके प्रतीके । धारया । पवस्व- क्षर ॥६॥

त्वां रिहन्ति मातरो हरिं पवित्रे अद्रुहः । वत्सं जातं न धेनवः पवमान विधर्मणि ॥ ९.१००.०७

पवमान- पुनान । अद्रुहः- द्रोहभावनारहिताः । मातरः- आपो मूलशक्तिधाराः । हरिम्- काम्यम् ।
त्वाम्- भवन्तम् । विधर्मणि- विशेषधर्मयुक्ते । पवित्रे- शोधके प्रतीके । धेनवः- गावः । जातं वत्सं
न- उत्पन्नं शाबमिव । रिहन्ति- आस्वादयन्ति ॥७॥

पवमान महि श्रवश्चित्रेभिर्यासि रश्मिभिः । शर्धन्तर्मांसि जिघ्रसे विश्वानि दाशुषो गृहे ॥ ९.१००.०८

पवमान- पुनान । चित्रेभिः- विचित्रैः । रश्मिभिः- चिद्रश्मिभिः । महि श्रवः- महतीं श्रुतिम् । यासि-
गच्छसि । शर्ध- वेगं कुर्वन् । दाशुषो गृहे- दायकस्य सदने । विश्वानि तर्मांसि- सर्वानन्धकारान् ।
जिघ्रसे- बाधसे ॥८॥

त्वं द्यां च महिब्रत पृथिवीं चाति जन्निषे। प्रति द्रापिममुञ्चथाः पवमान महित्वना ॥ ९.१००.०९

पवमान- पुनान रस । त्वम् । द्यां च- दिवं च । पृथिवीं च- भूमिं च । अति जन्निषे- अत्यन्तं
विभर्षि । महित्वना- माहात्म्येन । द्रापिम्- द्रापणशक्तिम् । प्रति अमुञ्चथाः- ससर्जिथ ॥९॥

Dr. Rangraji